

Uvod

Čast nam je i zadovoljstvo predstaviti dvosveščani zbornik koji je rezultat međunarodnog kroatističkog skupa održanog od 7. do 9. svibnja 2019. godine u Katowicama. Skup su organizirali kroatisti Instituta za slavensku filologiju u povodu 25. godišnjice postojanja hrvatske filologije na Šleskom sveučilištu u Katowicama. Na skupu je izloženo 80 tema, a sudjelovalo je stotinjak stručnjaka. Među njima bili su predstavnici brojnih znanstvenih institucija i sveučilišnih sredina – iz Australije (Croatian Studies Centre at Sydney's Macquarie University), Crne Gore (Fakultet za crnogorski jezik i književnost na Cetinju), Češke (Masarykova univerzita, Univerzita Karlova), Hrvatske (Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Splitu, Sveučilište u Zadru, Sveučilište u Zagrebu, Institut za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“ u Zagrebu), Mađarske (Pécsi Tudományegyetem), Njemačke (Justus-Liebig-Universität Gießen), Poljske (Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska Akademia Nauk) i Ukrajine (Львівський національний університет імені Івана Франка). Detaljan program skupa i knjiga sažetaka objavljeni su na stranicama Repozitorija Šleskog sveučilišta: <https://rebus.us.edu.pl/handle/20.500.12128/13168>. Otvaranju skupa nazočili su Tomislav Vidošević, veleposlanik Republike Hrvatske u Poljskoj, profesor Tomasz Pietrzykowski, prorektor za međunarodnu i domaću suradnju, Paweł Włodarczyk, počasni konzul Republike Hrvatske u Poljskoj, Ivana Fakac, predstavnica Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, Zoran Bundyk, prvi lektor hrvatskog jezika na Šleskom sveučilištu (njegovo izlaganje o počecima kroatističkog studija

na Šleskom sveučilištu donosimo u aneksu zbornika), te profesor Emil Tokarz, osnivač šleske kroatistike. Svojom prisutnošću susret su uveličali i direktori Instituta za slavensku filologiju i drugih znanstvenih ustanova iz Poljske i inozemstva.

Birajući temu, zaključili smo da je periferija dovoljno široka kategorija koja će privući pozornost osoba različitih stručnih interesa. U istodobno globaliziranom i atomiziranom svijetu periferije izlaze iz sjene centra te privlače pažnju ne samo onih koji se usredotočuju na različite oblike isključivanja, marginalizacije ili drugosti nego i onih koji nastoje proniknuti u to kako se preobražava središte. Nastojali smo pozvati znanstvenike iz različitih središta i okruženja kako bismo iz različitih (višestrukih) perspektiva pokušali definirati perifernost i način na koji je shvaćamo. Takav pluralizam iskustava, svjetonazora, načina interpretacije i perspektiva čini se jedinim pravim putem za otkrivanje prirode i biti pojava oko nas.

Zbornik *Periferno u hrvatskoj književnosti i kulturi* jedan je od dvaju svezaka radova nastalih kao rezultat našega znanstvenog skupa. Sastoji se od triju problemskih dijelova: *Periferija – teorija, poetika, politika*, *Čitanje periferije* te *Na periferiji kanona*. Spektar tema koje su se našle u fokusu interesa pojedinih autora vrlo je širok: od tekstova o starijoj hrvatskoj književnosti (među ostalim o književnosti na kajkavskom dijalektu, o smijehu i psovci u hrvatskoj komediji druge polovice 17. stoljeća) preko tekstova o narodnoj književnosti (mjestu koje ona zauzima u povijestima hrvatske književnosti ili pak o fenomenu graničarskog mentaliteta Dalmacije) do tekstova o novijoj književnosti, o proznom i pjesničkom stvaralaštvu, esejistici i publicistici (tematizirana su među ostalim pojedina djela Ante Kovačića, Adele Milčinović, Ivane Brlić-Mažuranić, Vladimira Nazora, Marije Jurić Zagorke, Slobodana Novaka, Josipa Severa, Petra Gudelja, Anke Topić, Side Košutić, Stipana Bešlina, Igora Mandića, Tomislava Zajeca, Une Vizek). Nekoliko je radova posvećeno općim pitanjima, primjerice stanju humanistike u postmodernom svijetu, regionalizmu, odnosu Hrvata prema Jugoslaviji. Veliku je pozornost privuklo pitanje kanona u kontekstu perifernosti. Tu su i radovi koji govore o televizijskim serijama, grafitima, stripu i statusu književnosti nacionalnih manjina.

U ime svih uključenih u realizaciju ovog projekta iskreno zahvaljujem svim institucijama, kolegicama i kolegama koji su sudjelovali na skupu te pridonijeli pripremi i tiskanju zbornika. Zahvaljujem recenzentima, profesorima Bogusławu Zielińskom i profesorici Magdaleni Koch na pažljivoj, detaljnoj, kritičkoj i istodobno dobronamjernoj ocjeni ovog zbornika čije

uređivanje i izdavanje ostvarujemo u suradnji s hrvatskim sveučilištima, u slučaju književnoznanstveno-kulturološkog zbornika s kroatistikom Sveučilišta u Zagrebu i kroatistikom Sveučilišta u Zadru. Zato najsrdačnije zahvaljujem suurednicima Krešimiru Bagiću i Mirandi Levanat-Peričić na neprocjenjivom doprinosu u oblikovanju zbornika.

Leszek Malczak